

Accidents per allaus al Pirineu català l'hivern de 1995/96

Carles Garcia. Cartografia i Predicció d'allaus. Servei Geològic de Catalunya, ICC.

Tipologia dels accidents per allaus

Contràriament a la idea generalitzada que les allaus cauen a la primavera, s'han enregistrat accidents per allaus amb víctimes a qualsevol moment de la temporada. La majoria són deguts a allaus de petites i mitjanes dimensions. Generalment, les grans allaus acostumen a desencadenar-se de forma natural i espontània, i és difícil que en coincideixi la caiguda amb el pas de persones. Així, la majoria d'accidents es produeixen quan la persona accidentada o els seus companys són el factor desencadenant de l'allau.

El Servei Geològic de Catalunya (SGC), des de la temporada hivernal

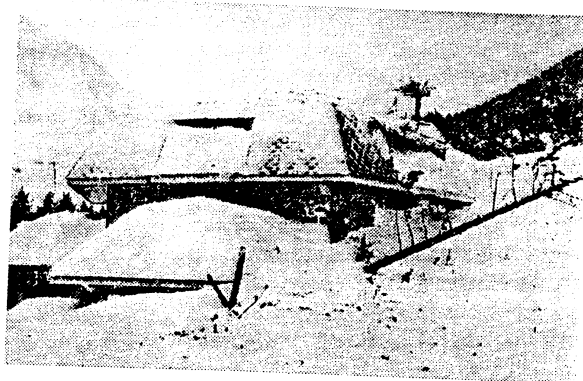
molts cops passa a ser una anècdota o un mal tràngol per les persones afectades, donant-se a conèixer només a nivell del cercle d'amistats.

Segons les dades de què es disposa des de la temporada 86-87 i fins a la temporada 95-96 (10 temporades), al Pirineu de Catalunya hi hagué 11 morts en 50 accidents. La temporada més tràgica fou la 90-91, en la qual moriren 3

persones. El 80 % d'aquests accidents foren provocats per les mateixes persones accidentades, essent gairebé el 70 % deguts al desencadenament d'allaus de placa. L'activitat en la qual hi hagué més accidents fou l'esquí de muntanya (53%), seguida de l'alta muntanya i el turisme (5% cadascuna).

Accidents a la temporada 95/96

La temporada hivernal 1995/96 va ser al Pirineu de Catalunya, i per sobre dels 2000 m, més nivosa del que és habitual. L'hivern 1995/96 ja va ser objecte d'un ampli tractament climàtic per Francesc Vilar i Ferran Salvador, en el número 4 d'aquesta

Les allaus ho arrossegaven tot al seu pas, en aquesta ocasió varen fer arribar arbres arrabassats al cim de la teulada d'aquesta caseta de la Creu Roja, prop de Setcases.
Font: Arxiu SGC.

Fig. 5.- Una allau va colgar la via del cremallera de Núria uns 50 m, durant l'hivern l'accés amb cremallera va estar interromput més de 15 dies per diverses allaus. Font: C. Garcia.

86-87, porta a terme les tasques de predicció del perill d'allaus i de cartografia de les zones afectades per les allaus al Pirineu de Catalunya. A cavall entre les dues línies de treball, es recull la informació dels accidents que es produeixen. Cal dir que no es disposa de la informació de tots els accidents. De fet, quan no hi ha morts, l'accident

mateixa revista.

Els elevats gruixos de neu acumulats per sobre dels 2000 m i els processos de transformació del mantell nival, coneguts com a metamorfismes de la neu, van provocar una gran activitat d'allaus. Només la xarxa d'observadors nivometeorològics del SGC va registrar més de 320 esdeveniments, a banda de la resta d'allaus observades per excursionistes i altres persones i dels esdeveniments no enregistrats per haver-se produït en sectors poc freqüentats.

Sovint les allaus interaccionen amb la nostra infraestructura socioeconòmica, degut a l'augment de la pràctica d'activitats lúdiques a l'alta muntanya hivernal i a la manca d'una legislació en matèria de construcció que contempli el risc d'allaus.

L'hivern 1995/96 va ser especialment notori pel que fa al nombre de persones accidentades, fins i tot mortes, i pels danys materials soferts. Cal destacar la pèrdua de cobertura boscosa que ocasionaren les nombroses allaus als Pirineus, malmetent bosc de pi negre.

Allaus amb persones accidentades

3 de desembre de 1995.

Durant els dies 2 i 3 de desembre es produïren nevades intenses a l'Aran i al nord del Pallars Sobirà (80 cm de neu recent a la cota 2500 m de Baqueira Beret).

El dia 3 a les 12:15 h, dos excursionistes que es desplaçaven a peu van ser sorpresos per una allau de placa en el sector de l'estany de Baborte (Pallars Sobirà). La placa de neu s'esllavissà pel damunt d'una crosta de neu dura i arrossegà els dos excursionistes. Ambdós van quedar colgats, però un d'ells aconseguí alliberar-se i va donar la veu d'alarma a través de l'equip d'emergència del refugi de Baborte. Cap dels dos excursionistes portava un ARVA (Aparell de Recerca de Víctimes d'Allaus), que permetés el rescat individual. El rescat va ser organitzat pels Bombers de l'Aran. El cadàver va ser recuperat a un metre de fondària.

Característiques de l'allau: desnivell 20 m, recorregut 25 m, amplada 8-10 m, gruix de la cicatriu de fractura 40 cm.

31 de desembre de 1995.

A les 13:30 hores del dia 31 de desembre un grup de 5 esquiadors de muntanya van provocar una allau de placa de vent en el vessant NE del Pic de Ratera (Pallars Sobirà). Tres d'ells es van veure arrossegats per l'allau. No van quedar colgats totalment per la neu i patiren contusions lleus.

Durant els dies previs a l'accident s'havien produït nevades febles, temperatures baixes i vents de l'oest.

Característiques de l'allau: recorregut 200 m, amplada 100 m, gruix de la cicatriu de fractura 60 cm, gruix del dipòsit 1-2 m.

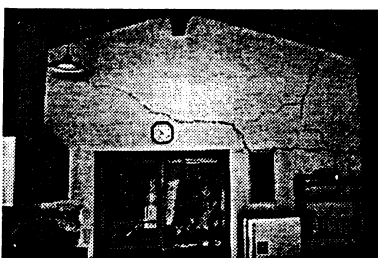
14 de gener de 1996.

Un total de 7 esquiadors de muntanya es van veure arrossegats per una allau de placa de petites

dimensions, que ells mateixos van desencadenar al passar-hi pel damunt. L'accident va tenir lloc al Coll de la Marrana (Ripollès) a les 10:30 hores del dia 14 de gener. Cap dels esquiadors va quedar colgat per la neu i únicament es produïren petits danys materials en l'equip personal dels integrants del grup.

L'allau del dia 6 de febrer de 1996 va afectar la caseta de la Creu Roja que hi ha a la carretera d'accés a l'estació d'esquí de Vallter 2000. La neu va arribar a l'alçada de la teulada (imatge superior). L'empenta de la neu va afectar l'estructura de l'obra, a l'interior s'hi podien observar esquerdes a les parets (imatge inferior). Font: P. Oller.

La placa de vent es va desprendre d'un vessant molt obac orientat al NE, flanquejada per nombroses cornises que delataven la presència de plaques de vent.

Característiques de l'allau: recorregut 50 m, amplada 10 m, gruix del dipòsit 1 m.

10 de març de 1996.

Entre els dies 6 i 7 de març es van produir nevades moderades al Pirineu oriental (42 mm a vall de Núria), seguides de temperatures força baixes que impediren l'estabilització de la neu recent.

El dia 10 de març, als volts de les 10.00 h, un grup de 3 muntanyencs que estava ascendint al Gra de Fajol Petit per la "canal estreta" es van veure sorpresos per una allau de placa. L'allau, possiblement, es va desencadenar degut a la desestabilització produïda, canal amunt, pel pas previ d'una cordada de 5 persones, uns 20 minuts abans. A conseqüència de la caiguda de l'allau, 2 dels 3 muntanyencs van resultar ferits de consideració amb diverses fractures i traumatismes.

24 de març de 1996.

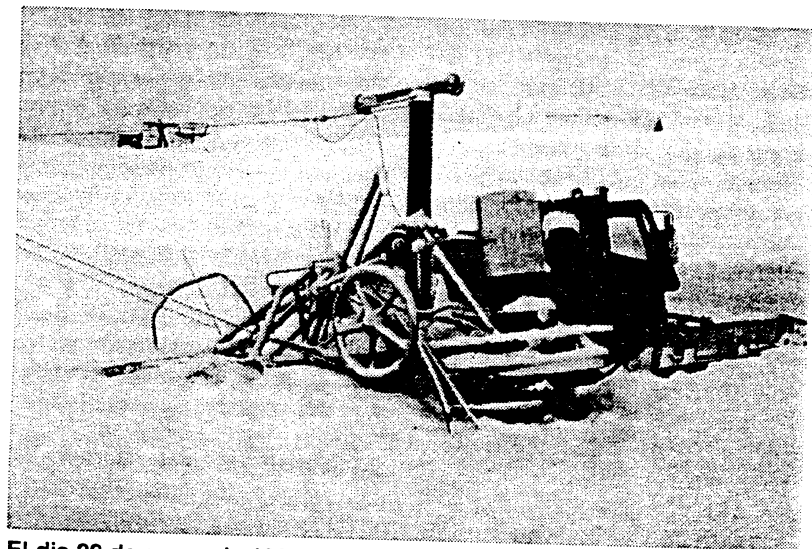
Durant els dies 22 i 24 de març es va enregistrar el primer ascens acusat de les temperatures ambientals de la temporada hivernal. La isoterma de 0 °C es va situar per sobre dels 3100 m d'altitud.

El dia 24 de març entre les 10:30 i les 11:00 h una allau de fusió, originada de forma espontània, és a dir, sense que ningú la provoqués, va baixar per la canal del Verdets, al massís del Pedraforca (Berguedà). En aquell moment, dos excursionistes que passejaven per la pista que flanqueja el massís van ser interceptats per l'allau i abocats canal avall.

Els crits d'auxili de les víctimes van ser sentits per una altre grup d'excursionistes, els quals van rescatar, transcorreguts 15 minuts, una de les víctimes, un home, amb vida però amb greus ferides traumàtiques. També van localitzar, ja sense vida, el cos de l'altra víctima, una dona, degut als rastres de sang. Posteriorment, els grups de rescat van recuperar el cadàver de la neu a una fondària de 25 cm.

Allaus amb danys materials

No s'esmenten aquelles allaus que van provocar destrosses a la massa forestal, ja que van ser molt nombroses. Es detallen, únicament, aquelles allaus que van provocar danys en infraestructura i equipaments (edificacions, vies de comu-

El dia 22 de gener de 1996 una allau va destrossar maquinària de les pistes de Boí-Taüll. Font: J. Gavaldà.

nicació, línies elèctriques i de telèfon, etcètera).

22 i 23 de gener de 1996.

El dia 22 de gener es produïren precipitacions molt intenses al vessant sud del Pirineu de Catalunya, que foren de neu per sobre dels 2000 m (220 mm al Port del Comte, 100 cm a Boí-Taüll).

La nit del dia 22 de gener una allau de neu recent va provocar destrosses en un telesquí i en maquinària diversa de l'estació d'esquí Boí-Taüll (Alta Ribagorça).

Durant la matinada del dia 23 una allau de neu recent va arrasar la cafeteria-restaurant de l'estació d'esquí Super-Espot (Pallars Sobirà), sense produir víctimes.

En aquest període, diverses allaus de neu recent van destruir 6 torres d'alta tensió a la central elèctrica de l'Estany de Sallente (Pallars Jussà).

6 i 7 de febrer de 1996.

A la darrera desena del mes de gener es van produir nevades intenses al Pirineu oriental (fins a 175 cm de neu recent acumulats a Vallter 2000 al llarg d'aquest període). Van anar acompanyades de vents fluïxos i temperatures baixes, fet que mantenia la neu poc transformada.

Posteriorment, durant els dies 6 i 7 de febrer, es produïren nevades moderades i, localment, intenses a tot el Pirineu de Catalunya (100 cm de neu recent a la cota 2500 m de Baqueira-Beret) amb vents del nord i nord-oest molt forts i, fins i tot, huracanats als cims. Amb aquestes condicions hi va haver un gran transport de neu, tant a la final de gener com a la de principis de febrer, i es van formar enormes sobreacumulacions de neu, principalment en vessants orientats al sud.

El dia 6 de febrer, a la carretera de Setcases a Vallter 2000 (Ripollès), una allau de neu recent va afectar una caseta de la Creu Roja, esquerçant les parets, i un hostel contigu. Es van produir nombroses destrosses, però no hi va haver víctimes (vegeu les imatges de la pàgina anterior).

Posteriorment, el dia 8 de febrer va baixar una altra gran allau per una canal contigua a l'anterior i va afectar novament l'habitatge. El dipòsit de l'allau va arribar fins a la teulada. No hi va haver víctimes ja que l'edifici s'havia desallotjat en previsió de noves allaus. Actualment, en aquest sector hi ha en projecte la instal·lació de mesures de defensa per mitigar el risc d'allaus.

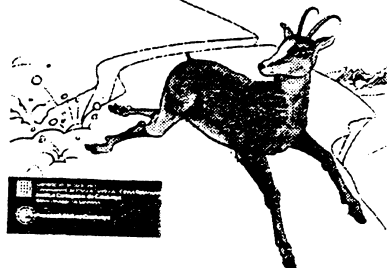
El dia 6 de febrer una allau de neu recent de grans dimensions va interceptar la via del ferrocarril de cremallera Ribes de Freser-Vall de Nú-

ria, i es produïren destrosses en tres suports de la línia elèctrica (imatge de la pàgina 22). En aquest punt s'estan instal·lant les oportunes obres de defensa.

En la mateixa data una gran allau de placa va afectar les instal·lacions d'un remuntador a l'estació d'esquí de Vallter 2000 (Ripollès). L'estació es trobava tancada degut al gran perill existent.

Entre els dies 6 i 8 de febrer diverses allaus de neu recent de grans dimensions van causar destrosses a les línies elèctriques a diverses valls del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (Pallars Sobirà).

ESTUDI
DEL PERILL
D'ALLAUS
AL PIRINEU
DE CATALUNYA
CON LABORDA
EPPROVACIÓ

Per tal de mitigar el risc d'allaus, una de les línies d'actuació de l'SGC és conèixer i cartografiar els punts del territori afectats per allaus. El recull dels testimonis d'aquelles persones que hagin observat allaus és fonamental. Amb aquest objectiu, l'SGC distribueix unes fitxes per tal de ser emplenades i retornades sense cap cost per al remitent. Les fitxes poden sol·licitar-se a l'adreça que figura més avall. ♣

Per a més informació:

Institut Cartogràfic de Catalunya
Servei Geològic de Catalunya
Parc de Montjuïc s/n
BARCELONA 08038
Tel. (93) 425 29 00 ext. 3145
Fax. (93) 426 05 74
Internet: <http://www.icc.es/allaus>